

Fecr Yayınları: 728

CÂHİLİYE DÖNEMİ ARAP ŞİİRİNDE YEMİNLER

Dr. Yaşar Seracettin BAYTAR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Editör
Soner GÜNDÜZÖZ

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-6436-80-0

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

CÂHİLİYE DÖNEMİ
ARAP ŞİİRİNDE
YEMİNLER

Dr. Yaşar Seracettin BAYTAR

Ankara 2023

Yaşar Seracettin BAYTAR

1976 yılında Kars'ın Kağızman ilçesinde dünyaya geldi. Aslen Erzurum/Horasan'lı olan Baytar, 1993 yılında Erzurum İmam-Hatip Lisesinden, 1998 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün Temel İslâm Bilimleri, Arap Dili ve Belâgatı Anabilim Dalında “Arap Dilinde Fiilimsiler” isimli teziyle 2001 yılında yüksek lisansını, “İbnu'l-Fârid, Hayatı ve Divânı” isimli teziyle de 2008 yılında doktorasını tamamladı. 1997 yılında Erzurum/Pasinler ilçe Müftülüğü bünyesinde İmam-Hatip olarak resmi görev hayatına başlayan Baytar, 1999 yılında katıldığı İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi 16. dönem ihtisas kursunu 2002 yılında başarıyla tamamladı. Aynı yıl Erzurum Ömer Nasuhi Bilmen Dini Yüksek İhtisas Merkezinde öğretmen olarak görevlendirildi. 2007 yılında sınav birinciliğiyle atandığı Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığı görevini yapmakta iken 2009 yılında Frankfurt Başkonsolosluğu Din Hizmetleri Ataşeliği görevine getirildi. 2013 yılında yurtdışı görev süresinin sona ermesiyle tekrar Kurul Uzmanlığı görevine dönen ve halen bu görevini sürdüren Baytar, Arapça, İngilizce ve Almanca bilmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
--------------	---

GİRİŞ

1. Yeminin Sözlük Anlamı	11
2. Yeminin Terim Anlamı	14
3. Yeminin Önemi	21
4. Yeminin Türleri	27
5. Yeminin Hükümleri	31
6. Yeminin Şartları	33

BİRİNCİ BÖLÜM

YEMİNLERİN CÜMLE YAPISI

1. Yeminin Öğeleri	35
1.1. Yemin Lafızları	35
1.1.1. أَقْسَمَ (Akseme) Fiili ve قَسَمًا (Kasemen) Lafzı	36
1.1.2. حَلَفَ (Halefe) Fiili ve حَلْفَةً (Halfeten) Lafzı	38
1.1.3. آلى / آلىث (Âlâ/Âleytü) Fiili	42
1.1.4. أَيْمُنُ - أَيْمَانٌ - يَمِينًا (Eymünü, Eymânun ve Yemînen) Lafızları	43
1.1.5. نَذَرَ (Nezera) Fiili	46
1.1.6. نَشَدَ - نَشَدَ / نَشَدْتُ (Neşede ve Nâşede / Nâşedtü) Fiilleri	47
1.2. Yemin Edatları	48
1.2.1. بَ (Bâ) Yemin Edatı	49
1.2.2. تَ (Tâ) Yemin Edatı	52
1.2.3. وَ (Vâv) Yemin Edatı	55
1.3. Muksemun Bih	59
1.4. Muksemun Aleyh	62

2. Yemin Kalıpları-----	65
2.1. لَا وَٱللَّهِ (Lâ vallâhi) Kalıbı-----	65
2.2. كَلَّا وَرَبِّيَّ (Kellâ ve rabbî) Kalıbı-----	69
2.3. هَا لَعَمْرُ ٱللَّهِ (Hâ le ‘amrullahi) Kalıbı-----	72
2.4. إِنِّي وَٱللَّهِ / وَرَبِّكَ (İnnî vallâhi / ve rabbike) Kalıbı -----	72
2.5. لَعَمْرُكَ (Le ‘amruke) Kalıbı-----	74
2.6. لَعَمْرِي لَقَدْ (Le ‘amrî le kad) Kalıbı -----	77
2.7. لَعَمْرِي لِيْن (Le ‘amrî le in) Kalıbı-----	80
2.8. لَأَفْعَلَنَّ (Le ef’alenne) Kalıbı-----	82

İKİNCİ BÖLÜM

YEMİNLERİN KONULARI

1. Allah-----	86
2. Kâbe ve Beytullah -----	92
3. Baba ve Ata-----	102
4. Putlar-----	109
5. Kurbanlar -----	119
6. Ateş, Süt ve Kül -----	122
7. Ömür -----	129
8. Üzerine Yemin Edilen Farklı Unsurlar -----	138
SONUÇ -----	141
KAYNAKÇA -----	153
DİZİN -----	165

ÖN SÖZ

Câhiliye dönemi eski Arap şiiri, ihtiva ettiği zengin lügat hazinesi, gramerle ilgili örnekleri ve edebî sanat uygulamaları bakımından Arap Dilinin, eşsiz nitelikte bir istişhad kaynağı olduğu gibi dönemin kültür, inanç ve değerler dünyasına ışık tutması yönüyle de önemli bir bilgi arşividir. Bu çalışma bahse konu dönemin, işaret edilen inanç ve değerler dünyasına özel ifade kalıplarıyla ayna tutan Câhiliye Arap şiirlerindeki yeminler hakkındadır. İnsanlık tarihi boyunca hemen hemen tüm toplumlarda bir iknâ, ispat ve kararlılığı ifade aracı olarak kullanılan yeminler, bu çalışmada Câhiliye Arap şiiri özelinde gramatik ve tematik açıdan ele alınmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde, yeminin sözlük ve terim anlamları verildikten sonra konu bütünlüğünü sağlamaya matuf olarak ve ayrıca konuyla ilgili kaynaklarda takip edilen sistematığe uygun olarak yeminin önemi, türleri, hüküm ve şartlarına özet olarak yer verilmiştir. Söz konusu başlıklar, konunun dinî boyutunu ilgilendirdiğinden, bu bölümde yer verilmesi gereken fikhî bilgilere gerektiği kadar değinilmiş, konunun detayları ilgili aslî kaynaklara havale edilmiştir.

Birinci bölümde yeminler, cümle yapıları itibariyle ele alınmış olup, söz konusu bölüm, yeminin öğeleri ve kalıpları şeklindeki iki ana başlıktan oluşmuştur. Yeminin öğeleri ana başlığı altında yemin lafızları, yemin edatları, muksemun bih ve muksemun aleyh konuları ele alınarak ilgili ayet, hadis ve Câhiliye şiirlerinden örnekler ışığında işlenmiştir. Yeminin öğelerinden muksemun bih konusu, ikinci bölümde yeminlerin

konuları adı altında detaylı olarak ele alınacağından bu bölümde özet bilgi vermekle yetinilmiştir. Muksemun aleyh konusuna da çok geniş bir alan olması hasebiyle genel hatlarıyla değinilmiştir. Bu bölümün yemin kalıpları şeklindeki ikinci ana başlığı altında ise Câhiliye şiirlerinde en çok kullanılan kalıplar ele alınarak ilgili beyitlerden yapılan istişhadlar eşliğinde konular tahlil edilmiştir. Zikri geçen birinci bölüm, yeminlerin cümle yapılarıyla ilgili olduğundan her bir başlıkla ilgili gramatik izahlara da ihtiyaç duyulduğu kadar yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise Câhiliye şiirlerinde üzerlerine en çok yemin edilen unsurlara yer verilmiştir. Yemin cümlelerinde muksemun bih olarak tanımlanan söz konusu unsurlar, bu bölümde yeminlerin konuları ana başlığı altında detaylı olarak incelenmiştir. Bahse konu bölümde müstakil başlıklar halinde ele alınan yemin konuları, tarihi arka plan bilgileri, izaha yardımcı ayet örnekleri ve Câhiliye şiirlerinden seçme çok sayıda beyitlerle desteklenerek okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

Çalışmada yer verilen bazı ayet, hadis ve şiir örnekleri, farklı açılardan birçok başlığı ilgilendirebildiğinden, zaman zaman ilgili oldukları konu bünyesinde o konuyla ilgili yönü ön plana çıkarılarak tekrar zikredilmiştir.

Belirtmekte yarar olduğu düşünülen bir diğer husus ise şudur ki, bilindiği üzere şiirlerin başka bir dile tercümesi şerhler olmaksızın çok kolay olmadığından, bu çalışmada her bir beytin doğru anlaşılmasına ve doğru tercümesine katkı sağlama açısından aynı beytin geçtiği pek çok esere müracat edilmiş bunun sonucunda da alanla ilgili önemli kaynak değeri olan zengin bir bibliyografya oluşturularak kaynakçada istifadeye sunulmuştur.

Yeminler konusunda, Türkçe yapılan akademik çalışmaların daha çok Kur'an ve Hadis eksenli olması, genel olarak Arap dilindeki yeminleri konu edinen çalışmaların ise dil açısından referans değeri olmayan İslam sonrası dönemlerdeki şiirleri de içermesi sebebiyle Câhiliye şiirlerini merkeze alarak yapmış olduğumuz bu çalışmanın alandaki boşluğu dolduracağına ve benzer çalışmalara katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Son olarak bu çalışmanın ortaya çıkmasında akademik anlamda destek ve rehberliklerinden istifade ettiğim tüm hocalarıma ve özellikle editörlük yapmak suretiyle önemli katkılar sunan değerli hocam Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ Beyfendiye şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Dr. Yaşar Seracettin BAYTAR

